

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

Articulus V. De Immunitate personali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

communi ipsorum refugio (quod in plurimis satis male usurpatur) quia jamest sic consuetum, & praxis; hoc enim sæpe solum significat, quid fiat? non autem, quid fieri debeat? de quo controvertitur; V. inibi dicta à n. 655. & 664.

ARTICULUS V.

De Immunitate personali.

3800 **N**on agimus hic de privilegio Clericali, quod dicitur *fori & canonis*; de hoc enim tractavimus *lib. 2. tit. 2.* de foro competente; ubi etiam exposuimus, quid requiratur, ut Clerici gaudeant ejusmodi privilegio? an ei renunciare possint? an, & qualiter amittant? recuperent? Quæstio nunc est, an Clerici, vel Regulares, exempti sint à tributis merè personalibus, quæ per capita, juxta personarum numerum, sine respectu ad bona, imponuntur, cujusmodi est census, seu tributum *capitationis*, juxta *tit. Cod. de Capitat. Crvium lib. 11.* Ante resolutionem not. etiam in casu, quo aliquando ex certis causis, à personis Ecclesiasticis, tam secularibus, quàm Regularibus, fiunt quædam contributiones extraordinariæ, vel novæ, id non posse licite fieri vel à dantibus, vel ab exigentibus, nisi servatis certis conditionibus, cum nec Laicis, nec Ecclesiasticis contravenire liceat his, quæ pro tuenda immunitate, ac libertate Ecclesiastica, constituta sunt ab Ecclesia.

3801 Not. 2. in c. *Non minus*. 4. h. t. (quod desumptum est ex CC. Lateran. sub Alexandro III.) referri, quòd, cum in diversis mundi partibus Laici Magistratus tot onera imponerent Ecclesiasticis, ut *deterioris conditionis sub eis esset Sacerdotium*, quàm olim sub Pharaone, qui omnibus aliis servituti subactis, *Sacerdotes, eorumque possessiones* in pristina libertate dimisit, & eis alimoniam de publico præbuit: *isti autem*, cum onera sua fere universa Ecclesiasticis imponerent, ut, quod Hieremias deplorat, *Princeps Provinciarum* (id est Ecclesia) *feret subtributo*; simulque jurisdictionem, & auctoritatem Prælatorum sic evacuarent, ut nihil in suis videatur

hominibus remansisse: *Concilium sub anathematis districtione talia fieri prohibuerit; nisi Episcopus, & Clerus, tantam necessitatem, vel utilitatem aspexerint, ut, ubi Laicorum non suppetunt facultates, subsidia per Ecclesias existiment conferenda.* Si autem talia committentes, & commoniti non desistant, tam ipsi, quàm fautores eorum, *excommunicationi se noverint subesse, nec absolvantur, donec satisfactionem fecerint competentem.*

Not. 3. in eod. Concilio (ut habetur c. *Adversus*. 7. eod.) sub Innocentio III. confirmatum esse statutum Concilii Lateran. in c. *Non minus* adversus Consules, & Rectores civitatum, aliosque, qui Ecclesias, & Ecclesiasticos viros tallis, collectis, aliisque exactionibus gravant; quam ob causam Concilium illos, eorumque fautores excommunicationi subdit, *donec satisfecerint.* Si tamen *Episcopus cum Clericis, absque ulla coactione ad relevandas necessitates, vel utilitates communes, subsidia petarit conferenda*, Laicos voluit *humiliter, & devotè* recipere; & propter imprudentiam aliquorum statuitur, ut *Romanus Pontifex prius consulatur.* His adjicit Innocentius, ut constitutiones, & sententiæ à talibus latæ, *inanes, & irritæ habeantur*; & ne Consules ac Rectores existiment, sententiam anathematis *solum durare*, dum in regimine existunt, decernit Pontifex, & ipsum, qui *satisfacere recusarit, & Successorem ipsius* (& nisi satisfecerit infra mensem) *manere Ecclesiasticæ censuræ conclusum, donec satisfecerit competenter.*

Denique c. 1. eod. in 6. cum in regno Franciæ Comites, Consules, & alii Domini temporales, jurisdictionem temporalem exercentes, vel ii, quibus commissa est executio justitiæ secularis, Ecclesiis collectas, tallias, & alia hujusmodi, *pretextu bonorum, quæ acquisverunt*, imponerent, vel niterentur, ut *dictæ Ecclesiæ extra manum suam ponerent ejusmodi acquisita*; Alexander IV. decernit, *non licere præfatis communitatibus, scabinis, seu Consulibus, aliisque jurisdictionem, vel justitiam temporalem obtinentibus, aut executoribus, talia Ecclesiis, vel personis* &c.

Ecclesiasticis imponere, vel exigere ab eisdem pro domibus, prædiis, vel quibuscumque possessionibus, ab Ecclesiis vel Ecclesiasticis legitimè hæcenus acquisitis, vel imposterum acquirendis; et si ipse Ecclesie, vel persone, vel res hujusmodi, sint in illorum territorio constitutæ; Nec etiam, liceat Ecclesiis, vel Ecclesiasticis, ad distrahendum, vel alienandum, aut dimittenda acquisita jam, vel que deinceps acquirent, ullatenus coarctare.

3803 Ex istis juribus deducitur, ad licitam contributionem, de qua hoc loco questio est, requiri primò, ut Episcopus & Clerus prius deliberet, & quantum Laicis contribuendum sit? exc. *Non minus* in n. 3801. ibi: *nisi Episcopus, & Clericus* &c. &c. *Adversus* n. 3802. ibi: *sita men Episcopus cum Clericis* &c. Secundò, requiri vel necessitatem valde gravem, vel evidentem utilitatem boni communis, exc. *non minus*, ibi: *tantam necessitatem, vel utilitatem perspexerint*, nimirum Episcopus, & Clerus; &c. *Adversus*, ibi: *ad relevandas necessitates, & utilitates communes*; tertio, non sufficere qualemcumque necessitatem, vel utilitatem communem, sed *tantam, ut Laicorum non suppetant facultates*, ut expressè dicitur in c. *non minus*; quartò, ut ejusmodi contributiones, & subsidia fiant ab Ecclesiasticis, non ex impositione Laicorum, c. *non minus*, ibi: *quòd Laici Magistratus tot onera imponerent Ecclesiasticis*; &c. *Adversus*, ibi: *absque ulla conditione*; id, quod etiam constat ex c. 1. h. r. in 6. n. relato supr. Denique quintò, ut prius consulatur Summus Pontifex, prout habetur in c. *Adversus*, ibi: *propter imprudentiam aliquorum Romanus Pontifex prius consulatur*.

3804 Deducitur, 2. Clericos, & Regulares omnino exemptos esse ab extraordinariis, & novis tributis, & contributionibus, etiam pro communi necessitate, ac utilitate, nisi præmissæ conditiones adsint; nec ab illis aliter fieri posse; nec à Laicis aliter exigì sub poena excommunicationis latae sententiæ; absolutione reservata, dum competenter satisfecerint; ab his tamen excipe. 1. nisi ejusmodi nova tributa exigat Princeps vel speciali privile-

Tom. III.

gio, vel cum expressa licentia Summi Pontificis, ut colligitur ex c. *Adversus* 7. h. r. ibi: *si quando forte Episcopus simul cum Clericis tantam necessitatem, & utilitatem perspexerint, ut absque ulla coactione ad relevandas utilitates, vel necessitates communes, (ubi Laicorum non suppetunt facultates) subsidia duxerint per Ecclesias conferenda: prædicti Laici humiliter, & devotè recipiant cum gratiarum actione; ubi tamen statim additur, propter imprudentiam tamen quorundam Romanus Pontifex prius consulatur*: cuius interest communibus utilitatibus providere.

Excipe, 2. exactiones, quæ ab Ecclesia debentur domino, 3805 cuius beneficio feudum habet. Nam, ut ait Abbas in c. *Dilectus* 34. n. 4. de prob. si Ecclesia habeat feudum à Laico, censetur ut Laicus, non ut Ecclesia, cum ergo Clerici quoad bona feudalia, non habeant privilegium fori: sed coram Iudice seculari, videlicet domino feudi conveniri possint, ac debeant c. *ex transmissa* 6. & seq. de foro compet. nil mirum, quòd ratione iurium, & honorum feudaliùm, etiam Imperatori, vel alteri Principi tanquam Domino feudi contribuere debeant, ut docet Placc. in praxi Episc. p. 2. c. 4. art. 8. n. 68. Excipe 3. bona, quæ antequam ad Ecclesiam pervenerunt, subjecta fuerunt certis oneribus, ut notavimus sup. Sylvester V. *Immunitas* n. 19. q. 5. dist. 3. vel in donatione, vel fundatione reservata fuerunt; nam tali casu Clerici solvunt gabelas, & collectas, non vi subjectionis: sed vi pacti, seu conventionis factæ in prima fundatione; his præmissis.

Ad questionem principalem initio 3806 articuli propositam 2. ex oneribus personalibus quædam esse, quæ consistunt in tributis personalibus, ut est *census capitulationis*; quædam, quæ dicuntur *angaria*; quædam esse vilia, & sordida, ut fodere arenam, calcem coquere, curare equos; quædam, quæ nec honorem habent, nec utilitatem, honesta tamen sunt, ut agere Tutorem pupillorum, vel Curatorem Minorum: quædam causa necessitatis, ut custodire muros civitatis, vel juvare ad erigendos aggeres pro defensione urbis &c. quædam in receptione militum in domos suas &c. quibus positus.

Uuu uu

B. I.

3807

§. 1. Clericos, & Regulares exemptos esse à tributis personalibus *capitationis*, qua intelligitur onus pendendi tributum impositum personæ ratione personæ, ut notavimus superius; ratio est, quia personæ Ecclesiasticæ, quoad suas personas, non sunt subjectæ ulli Laico; nemo autem tenetur ad præstandum aliquid ex ejus imperio, cui in tali materia subjectus non est; de quo plura *V. lib. I. tit. 2. de constitut.* ubi ex utroque jure ostendimus personas Ecclesiasticas exemptas esse ab omni onere personaliter relatè ad potestatem Laicam; omnibusque collectis, & exactionibus; & hanc exemptionem, fundatam in ratione sui status, vi cujus omnes actiones suas dirigere debent ad Dei cultum, non ad temporalia, meritò docet Pirhing *h. t. n. 81. esse juris naturalis*; de quo V. Suarez *cit. l. 4. de immunit. Eccles. c. 2. à n. 3.*

3808

§. 2. Clericos, & Regulares exemptos esse ab onere præstandi Laicis *angarias*, & *perangarias*; sive *angariam* accipiamus pro gravi impositione, & injusta extorsione à Principe; & *perangariam* pro gravissima & injustissima extorsione, prout eos terminos quandoque sumi notat Petyraia *Elucidario n. 1274. ex L. Urbana, §. pernoctare. ff. de verb. signif. sive per angariam intelligatur munus personale, & exhibitio operæ sine sumptu proprio, id est, sine erogatione proprii patrimonii, & per perangariam munus mixtum atque adeo exhibitio operæ proprio sumptu. Oppositum sentit Gloss. cap. non minus, de communi Ecclesiast. verbo angariis. Nempe ut angariæ dicantur munera personalia propriis sumptibus, & Parangariæ sumptibus alienis; ut tit. citato Codicis utrumque vocabulum significat; sive denique utrumque vocabulum significet equorum, seu jumentorum, aliorumque animalium præstationes ad cursum publicum, ac necessitatem à Principe provincialibus impositas onerum vehendorum per cursum publicum L. 10. & 11. ff. de vacat. maner.* Ratio omnium istorum est eadem, quæ n. præced. excipi tamen debent angariæ præstandæ ab Ecclesiis Patrono, in earum fundatione cum consensu Episcopi reservatæ à fundatoribus, de quibus alias.

3809

§. 3. Clericos, & Regulares exemptos esse ab onere personaliter præstandi obse-

quia vilia & fordida; nec illis imponi possent licitè à potestate Laica; talia portò censentur (ut habetur *L. Maximarium. r. 2. C. de excusat. munerum.*) habere curam conficiendi pollinis, panis coquendi, obsequium pistrini, præbere parangarias; &c. Ratio autem, quantum est de jure canonico, sufficienter ex dict. constat; idem autem etiam statuitur de jure civili *L. Placet 5. C. de Sacrosanct. Eccles. ibi: Placet, rationabilis consilii tenore perpenso d. sicut à moderatone præscribere, à quibus specialiter necessitatibus singularium urbium Ecclesiæ habeantur immunes;* prima quippe illius usurpationis contumelia depellenda est: *ne prædia usibus celestium secretorum dedicata, sordidorum munerum fæce vexentur. Nil extraordinarium abbate superinductumve flagitetur: nulla translationum sollicitudo figuetur: postremo nihil, præter canonicam illationem, quam adventitia necessitatis sarcina repentina poposcerit, ejus functionibus adscribitur. Si quis contra venerit post debitæ ultionis acrimoniam, quæ erga sacrilegos (jure) promenda est, exilio de portitionis perpetuo subdatur.*

Idem habetur *L. Omnis. 2. C. de Episcopis & Clericis, ibi: Omnis, Clericis in debita conventionis, injuria, & iniquæ exactionis repellatur improbitas, nullaque conventio sit contra eos munerum sordidorum; & cum negotiatores ad aliam quam præstationem competentem vocantur, ab his universis istiusmodi strepitus conquiescat.* Si quid enim vel parsimonia, vel provisione, vel mercatura (honestati tamen conscia) congesserint: id in usum pauperum, atque egentium ministrari oportet ad id, quod ex eorundem ergasteriis, vel tabernis, conquiri poterit & colligi, *collectum id religionis existiment lucrum.* Verum etiam hominibus eorundem, qui operam in mercimoniis habent, divi Principis genitoris nostri statuta multimodâ observatione caverunt, *ut idem Clerici privilegiis pluribus redundarent, itaque extraordinarium munerum à prædictis necessitas absque omni molestia conquiescat; ad parangariam quoque præstationem non vocentur, nec eorundem facultates, atque substantiæ, omnibus Clericis hujusmodi*

modi prerogativa succurrat, ut & conjugia Clericorum, ac liberi eorum quoque, & ministeria, manes pariter, & femine, eorumque etiam filii, & filie, immunes semper ab huiusmodi muneribus perseverent.

Huic statim subiungitur authentica, ibi: Item nulla communitas, vel persona publica, vel privata, collectas, vel exactiones ungarias vel parungarias, Ecclesiis, vel aliis piis locis, aut Ecclesiasticis personis imponere, aut invadere Ecclesiastica bona presumat; quod si fecerint, & requisiti ab Ecclesia, vel imperio, emendare contempserint: triplum refundant, & nihilominus bona imperiali banno subjaceant, quod absque satisfactione debita nullatenus remittatur.

3811 8. 4. quantum pertinet ad tutelam & curatelas, à Clericis, vel Regularibus suscipiendas, haberi textum in L. Generaliter 52. C. de Episcopis, & Clericis, iuncta authentica illi subiecta: Lex ita loquitur: generaliter sancimus, omnes Viros, reverendissimos Episcopos, nec non Presbyteros, Diaconos & Subdiaconos, & precipue Monachos, licet non sint Clerici, immunitatem ipso iure omnes habere tutelam sive testamentariam, sive legitimam, sive dativam, & non solum tutelam eos esse expertes, sed etiam curam non solum pupillorum, & adultorum, sed & furiosorum, & muti, & surdi, & aliarum personarum, quibus Tutores vel Curatores à veteribus legibus dantur. Eos tamen Clericos, & Monachos huiusmodi habere beneficium, sancimus, qui apud sacrosanctas Ecclesias, vel Monasteria permanent, non divagantes, neque circa divina ministeria desides: cum propter hoc ipsum beneficium eis indulgeamus, ut aliis omnibus derelictis, Dei Omnipotentis ministeriis inhæreant. Et hoc non solum in veteri Roma, vel in hac regia civitate, sed & in omni terra ubicunque Christianorum nomen colitur, obtinere sancimus.

Authentica verò illi immediate subiecta, & ex Novell. 123. c. 5. desumpta sic loquitur: Presbyteros, Diaconos, aut Subdiaconos, jure cognationis ad tutelam.

lam, vel curam vocatos, suscipere permittimus: sitamen intra quatuor menses, ex quo vocati sunt, apud Judicem competentem in scriptis declaraverint, talem administrationem propriam se voluntate suscepisse. Si quis autem sic fecerit, nullum ex hoc præjudicium, circa alienam tutelam, vel curam, patiatur; Episcopos autem, vel Monachos, tutelam alicujus personæ subire, non permittimus.

Præter hæc not. 1. quod Clerici, & 3812 Regulares immunes sint ab onere ex obligatione suscipiendi tutelam, vel curatellam testamentariam, vel dativam, seculares tamen Clericos, etiam in sacris constitutos, posse esse suorum consanguineorum tutores, vel curatores legales, non tamen Episcopos, vel Monachos, ut habetur cir. L. generaliter, de quo n. 3811. &c. generaliter. 40. 16. q. 1. nisi sit tutela miserabilium personarum. Nam istud opus misericordiam etiam Monachi suscipere possunt, ut habetur in c. pervenit. 26. dist. 86. ubi, postquam prohibetur Clericis tractare negotia secularia, subiungitur: nisi forte, qui legibus ad minorum statum tutelam, sive curationes inexcusabiles attrahuntur; aut, cui civitatis ipsius Episcopus, Ecclesiasticarum rerum commiserit gubernacula, & orphanorum, ac viduarum, quæ indefense sunt, & earum personarum, quæ maxime Ecclesiastico indigent adminiculo, propter timorem Dei.

Not. 2. Clericos non teneri perso- 3813 naliter ire ad bellum, & manu pugnare, quod Clericatus illos ad hoc reddat inhabiles, prout diximus superius juxta c. Ex multo. De voto, §. fin. ibi: Cum Clericatus officium eos reddat inhabiles; quod ostendit Pirhing h. t. n. 83. etiam ad casum imminentis necessitatis.

Not. 3. Clericos regulariter non te- 3814 neri ad custodiam murorum ex 23. q. 8. c. Reprehensibile. 19. ibi: Reprehensibile valde constat esse, quod subintulisti, dicendo majorem partem omnium Episcoporum, die noctuque cum aliis fidelibus, tuis contra piratas maritimos invigilare, ob idque Epi-
Uuu uu 2 scopi

scopi impediuntur venire, cum militum Christi sit Christo servire: Militum vero seculari, seculo: secundum quod scriptum est (nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus,) quod, si seculi milites seculari militiae student, quid ad Episcopos, & milites Christi? Nisi ut vacent orationibus. Deducitur præterea ex textibus utriusque juris jam allatis: Dixi regulariter, nam in casu magna necessitatis defendenda urbis contra hostes, præsertim infideles, insufficientibus solis Laicis, jure naturali videntur vocari in subsidium; & huc respexisse videtur Gregorius Pontifex, dum Archiepiscopo Trecenti scribens ait, ut habetur c. Peruenit. 2. h. t. Fraternalitas tua nullam per nostræ vel Ecclesie tue nomen, aut alio modo excusari à murorum vigiliis patitur: Sed omnes ad hoc generaliter compellantur: quatenus cunctis vigilantibus melius valent civitatis custodia

procurari. Dixi jure nature, quod exigit, ut pars subveniat toti, graviter laboranti; non jure, vel imperio seculari; ab hoc enim simpliciter exempti sunt; unde etiam nec à Jure seculari, sed Ecclesiastico, & suo, ad hoc destinandi sunt.

Not. 4. Clericos, & Regulares, non teneri mandato potestatis secularis ad domos, & habitationes suas, recipere milites, qualiter quandoque domibus civium, vel in hybernis, vel in transitu imponuntur; res enim omnes eorum secundum dicta, ab omnibus ejusmodi oneribus secularibus, utroque jure immunes sunt, ut ostensum est allatis utriusque juris textibus, & V. potest apud Barbos. l. i. juris Eccles. c. 39. §. 50. à n. 76. ubi refert sententiam Sacre Congregationis Concilii super controvers. jurisdictionis.

QVÆSTIO L.

IN TITULUM L.

NE CLERICI, VEL MONACHI SECULARIBUS NEGOTIIS SE IM- MISCEANT.

3816 **T**itulus iste, finalis libri tertii, postquam præmissa sunt ea, quæ propriè spectant ad Clericos, tam Regulares, quam seculares ratione sui status, subjungit, quæ illis merito prohibita sunt, tanquam decentia, & contraria statui, quem profiterentur, & in Rubrica sub verbo *negotia secularia* comprehenduntur. *Negotium* juxta Isidorum de Ethym. ut refertur c. *forus*, de verb. signific. dicitur, *sine otio*, quasi *negans otium*, & apud Bart. in l. *si pecuniam* C. de negot. plura significat, nempe laborem, occupatio-

nem, curam, molestiam, sollicitudinem, causam, potestatem, litem, contractum: Apud Molin. tom. 2. d. 329. inquit dupliciter sumitur. 1. *late*, & generaliter, prout dicit omnem actum circa externa, & agibilia, impediendam otium: In qua acceptio est triplex, commune, publicum, & privatum. *Commune* est, quod spectat ad dispositionem alicujus regionis; *Publicum*, quod spectat ad regimen alicujus civitatis; *Privatum*, quod pertinet ad privatam personam.

Secundò accipitur *preste*, seu *stricte*,